

הַלְבוֹת בַּכּוֹרִים פָּרָק ג

א. הַכּוֹרִים נִתְּנִין לְאִנְשֵׁי מִשְׁמֶר, וְהֵן מַחֲלָקִים אוֹתָן בִּינֵיהֶן כְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ. וּכְבֹּר בְּאַרְנוֹ, שֶׁהֵן קְרוּיִין תְּרוּמָה; וּלְפִיכַךְ זֶר שְׂאֵכֵל בַּכּוֹרִים בְּכָל מָקוֹם, חַיֵּב מִיתָה בְּיַד שָׁמַיִם וְהוּא שִׂיאֵכֵל אוֹתָן, מֵאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ לַחֻמַּת יְרוּשָׁלַיִם.

ב. הָיוּ מִקְצָתָן בַּפָּנִים, וּמִקְצָתָן בַּחוּץ זֶה שֶׁבַּפָּנִים, חַיֵּבִין עָלָיו מִיתָה; וְהָרִי הוּא הַקִּדְשׁ לְכָל דְּבָרָיו. וְזֶה שֶׁבַּחוּץ, הָרִי הוּא כַּחֲלִין לְכָל דְּבָרָיו.

ג. כּוֹהֵן שְׂאֵכֵל בַּכּוֹרִים חוּץ לְיְרוּשָׁלַיִם, מֵאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ לַפָּנִים מִן הַחוּמָה לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תוֹכֵל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיהָ . . . וְתִרְוַמַת יָדָךְ" (דְּבָרִים יב, יז), וְהֵם הַכּוֹרִים כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהַלְבוֹת תְּרוּמָה.

ד. וְכֵן אִם אֶכְלֵן הַכּוֹהֵן בְּיְרוּשָׁלַיִם, קֹדֶם הַנְּחָה בַּעֲזָרָה לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה, כִּמִּי שְׂאֵכְלֵן בַּחוּץ: לְפִי שֶׁהֵן טְעוּנִין הַנְּחָה בַּעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִנַּחְתּוּ, לִפְנֵי מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ" (רֹאה דְּבָרִים כו, י). וּמִשְׁמַנִּיחֵן הַמְּבִיא אוֹתָן בַּעֲזָרָה הִתְרוּ לַכּוֹהֵן, וְאֵף עַל פִּי שֶׁעֲדִין לֹא הִתּוּדָה עָלֵיהֶן: שְׂאִין הַקְּרִיאָה מַעֲפֶכֶת אֲכִילָתָן. וּבַכּוֹרִים שִׁיּוּצָאוּ חוּץ לַמַּחֲצֶת וְחֻזְרוּ, מִתְּרִין בְּאֲכִילָה.

ה. אֲכִילַת בַּכּוֹרִים, כְּאֲכִילַת תְּרוּמָה לְכָל דָּבָר. וְיִתֵּר בַּכּוֹרִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְאוֹנֵן, וְטְעוּנִין הִבָּאת מָקוֹם; וְכוֹהֵן טָהוֹר שְׂאֵכֵל בַּכּוֹרִים טָמְאִים לֹקֵה, כְּשֵׁם שֶׁלֹּקֵה יִשְׂרָאֵל טָהוֹר שְׂאֵכֵל מַעֲשֹׂר שְׁנִי שֶׁנִּטְמָא: מֵה שְׂאִין כָּאֵן בַּתְּרוּמָה.

ו. וּמִנֵּין שֶׁהַכּוֹרִים אֲסוּרִין לְאוֹנֵן: שֶׁהָרִי נֶאֱמַר בָּהֶן "וְשִׁמַּחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב" (דְּבָרִים כו, יא) מִכָּלל שֶׁהוּא חַיֵּב לְאֶכְלֵן בְּשִׁמְחָה, לֹא בְּאִנְיוּת. וְהָאוֹכֵלֵן בְּאִנְיוּת, מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מִרְדּוּת.

ז. הַכּוֹרִים טְעוּנִין כָּלִי, שֶׁנֶּאֱמַר "וְשִׁמַּת בִּטְנָא" (דְּבָרִים כו, ב); וּמִצּוּה מִן הַמִּבְחָר, לְהִבִּיא כָּל מִין וּמִין בְּכָלִי בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ. וְאִם הִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד, יָצָא: וְלֹא יִבִּיאַם בְּעֶרְבוּב אֶלָּא שְׁעוּרִים מִלְּמִטָּה, וְחֻטִּים עַל גְּבִיָּהֶן, וְזִיתִים עַל גְּבִיָּהֶן, וְתַמְרִים עַל גְּבִיָּהֶן, וְרִמּוֹנִים עַל גְּבִיָּהֶן, וְתַאנִּים לְמַעַלָּה מִן הַכֹּל; וְיִהְיֶה דָּבָר אַחֵר מִפְּסִיק בֵּין מִין וּמִין, כְּגוֹן הוֹצִיֵן וְחִלָּף, אוֹ עֲלִין וְכִיּוּצָא בָּהֶן. וּמִקִּיף לַתַּאנִּים, אֲשֶׁכּוּלוֹת שְׁלַעֲנָבִים מִבַּחוּץ.

ח. הִבִּיאַם בְּכָלִי מִתְכוֹת נוֹטֵל הַכּוֹהֵן הַכּוֹרִים, וְחֻזְרָה הַכָּלִי לְבַעֲלָיו. וְאִם הִבִּיאַם בְּסִלִּים שְׁלַעֲרָבָה וְחִלָּף וְכִיּוּצָא בָּהֶן, הָרִי הַכּוֹרִים וְהַסִּלִּים לַכּוֹהֲנִים; וְאִם נִטְמָאוּ הַכּוֹרִים, אֵין הַסִּלִּים לַכּוֹהֲנִים.

ט. כְּשֶׁהָיוּ מְבִיאִין אֶת הַכּוֹרִים, הָיוּ מְבִיאִין בְּיָדָם תּוֹרִין וּבְגֵי יוֹנָה; וְכֵן הָיוּ תּוֹלִין מִצְּדֵי הַסִּלִּים תּוֹרִין וּבְגֵי יוֹנָה, כְּדֵי לַעֲטֹר אֶת הַכּוֹרִים. אֵלּוּ שְׁעַם הַסִּלִּים, הָיוּ קָרְבִּים עוֹלוֹת; וְאֵלּוּ שְׁבִידֵיהֶן, הָיוּ נִתְּנִין לַכּוֹהֲנִים.

י. מִצּוֹת עָשָׂה לְהִתּוּדוֹת עַל הַכּוֹרִים בַּמִּקְדָּשׁ, בְּשַׁעֲה שֶׁמְבִיאַם מִתְחִיל וְקוֹרָא "הַגְּדַתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתִּינּוּ . . ." (דְּבָרִים כו, ג), "אֲרַמִּי אֲבָד אָבִי . . ." (דְּבָרִים כו, ה) עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפְּרָשָׁה, עַד "אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי, ה'" (דְּבָרִים כו, י). וְאֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בְּלִשׁוֹן הַקִּדְשׁ שֶׁנֶּאֱמַר "וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ" (דְּבָרִים כו, ה), בְּלִשׁוֹן הַזֹּאת.

יא. בְּרָאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ לְקִרְוֹת, קוֹרָא; וְכָל מִי שֶׁאִינוֹ יוֹדֵעַ לְקִרְוֹת, מְקַרֵּין אוֹתוֹ: נִמְנָעוּ אֵלּוּ שְׂאִין יוֹדְעִין לְקִרְוֹת מִלֵּהֲבִיא, בְּדִי שְׁלֵא יִכְלָמוּ. הִתְקִינוּ בֵּית דִּין שֶׁיִּהְיוּ מְקַרֵּין אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ, כְּמִי שֶׁאִינוֹ יוֹדֵעַ.

יב. הֵמְבִיא אֶת הַבְּכוֹרִים יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְתַנֵּם לַעֲבָדוֹ וּקְרוֹבוֹ בְּכָל הַדֶּרֶךְ, עַד שֶׁמֵּגִיעַ לְהַר הַבֵּית. הֵגִיעַ לְהַר הַבֵּית נוֹטֵל הַסֵּל עַל כִּתְפוֹ הוּא בַּעֲצָמוֹ, וְאִפְלוּ הָיָה מִלֶּךְ גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל; וְנִכְנָס עַד שֶׁמֵּגִיעַ לַעֲזָרָה, וְקוֹרָא וְעוֹדְהוּ הַסֵּל עַל כִּתְפוֹ, "הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' . . ." (דברים כו,ג). וּמִוִּרִיד הַסֵּל מַעַל כִּתְפוֹ, וְאוֹחֵז בְּשַׁפְתָּיו; וְהַפּוֹהֵן מְנִיחַ אֶת יָדָיו תַּחְתָּיו וּמִנִּיף, וְקוֹרָא "אֲרָמִי אֲבָד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרִימָה . . ." (דברים כו,ה) עַד שֶׁגּוֹמֵר. וּמְנִיחוֹ בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִעֶרְבִית, בְּדִרוֹמָה שְׁלֶקֶרֶן; וַיִּשְׁתַּחֲוֶה, וַיֵּצֵא.

יג. וּמְנִין שֶׁהַבְּכוֹרִים טְעוּנִין תְּנוּפָה שֶׁנֶּאֱמָר "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּמֵא, מִיָּדֶךָ" (דברים כו,ד), לְרִבּוֹת הַבְּכוֹרִים לְתְּנוּפָה. וְכֵשֶׁם שֶׁטְעוּנִין תְּנוּפָה, כֶּף טְעוּנִין קֶרֶבֶן שְׁלָמִים וְשִׁיר: שֶׁנֶּאֱמָר בָּהֶן "וְשִׁמַּחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב" (דברים כו,יא), וְלִהְלֵךְ הוּא אוֹמֵר בְּרָגְלִים "וְשִׁמַּחְתָּ, בַּחֲגֹךְ" (דברים טז,יד) מֶה שֶׁמַּחַת הַחֵג בְּשְׁלָמִים, אָף כָּאֵן בְּשְׁלָמִים. וְאֵין הַקֶּרֶבֶן מַעֲכָב. וְאִימָתִי קוֹרְאִין בְּשִׁיר עֲלִיהֶן כְּשִׁיגִיעַ לַעֲזָרָה, מִתְחִילִין הֵיוּ הַלּוּיִם וְקוֹרְאִין "אֲרוֹמְמֶךָ ה', כִּי דָלִיתָנִי" (תהילים ל,ב).

יד. הַבְּכוֹרִים טְעוּנִין לִינָה. כִּיצַד: הֵבִיא בְּכוֹרֵיו לְמִקְדָּשׁ, וְקָרָא, וְהַקְרִיב שְׁלָמָיו לֹא יֵצֵא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִירוּשָׁלַיִם, לַחֲזוֹר לְמִקְוָמוֹ; אֲלֹא יֵלֵין שָׁם וַיַּחֲזוֹר לְמַחֵר לַעֲירוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר "וּפְנִיתָ בִּבְקָר, וְהִלַּכְתָּ לְאֶהֱלִיךָ" (דברים טז,טז) כָּל פּוֹנוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה מִן הַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁתְּבוֹא לוֹ, לֹא יִהְיוּ אֲלֹא בִּבְקָר.

טו. נִמְצְאָת אוֹמֵר, שֶׁהַבְּכוֹרִים טְעוּנִין שְׁבַעַה דְּבָרִים הֵבִיא מְקוֹם, בְּכָלִי, וְקָרִיאָהּ, וְקֶרֶבֶן, וְשִׁיר, וְתְּנוּפָה, וְלִינָה שָׁם בִּירוּשָׁלַיִם.

הַלְבוֹת בְּכוֹרִים פֶּרֶק ד

א. כָּל הֵמְבִיא בְּכוֹרִים, טְעוּן קֶרֶבֶן וְשִׁיר וְתְּנוּפָה וְלִינָה; אֲבָל הַיְּהוּדִי אִינוֹ שׁוֹוֶה בְּכָל לָפִי שֵׁישׁ שֶׁחֵיבִין לְהֵבִיא בְּכוֹרִים, וְאֵינָן קוֹרְאִין עֲלֵיהֶם. וְאֵלּוּ מְבִיאִין, וְלֹא קוֹרְאִין: הָאִשָּׁה; וְהַטְּמֵטוֹם וְהָאֲנֶדְרָגִינוֹס לָפִי שֶׁהֵן סֶפֶק אִשָּׁה, וְאֵין יְכוּלִין לוֹמַר "אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי, ה'" (דברים כו,י).

ב. וְכֵן הָאֲפִטְרוּפִין וְהָעֶבֶד וְהַשְּׁלִיחַ אֵינָן קוֹרְאִין, לָפִי שֶׁאֵינָן יְכוּלִין לוֹמַר "אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִי, ה'" (דברים כו,י). אֲבָל הַגֵּר מְבִיא וְקוֹרָא לָפִי שֶׁנֶּאֱמָר לְאַבְרָהָם "אֲב-הִמּוֹן גּוֹיִם נָתַתִּיךָ" (בראשית יז,ה), הֲרִי הוּא אֲב כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ שֶׁנִּכְנָסִין תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, וְלְאַבְרָהָם הָיְתָה הַשְּׂבוּעָה תַּחֲלָה, שֶׁיִּירָשׁוּ בָנָיו אֶת הָאָרֶץ. וְכֵן כּוֹהֲנִים וְלוּיִם מְבִיאִין וְקוֹרְאִין, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לָהֶן עָרֵי מִגְרָשׁ.

ג. הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שְׁלַחֲבָרוֹ מְבִיא וְאִינוֹ קוֹרָא, לָפִי שֶׁהַדָּבָר סֶפֶק אִם יֵשׁ לוֹ קֶרֶקַע אוֹ אֵין לוֹ. וְכִיצַד עוֹשֶׂה: מְקַדֵּישׁ אוֹתָם תַּחֲלָה לְבָדֵק הַבֵּית מִפְּנֵי שֶׁהֵן סֶפֶק חֲלִין, וְאֵין מְכַנִּיסִין

חֲלִין לַעֲזֹרָה; וְהַכֹּהֵן פֹּדֶה אוֹתָן מִיַּד הַהִקְדָּשׁ, וְאַחֵר כֶּךָּ אוֹכְלָן. וּמִפְּרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן סִפְק חֲלִין; וְנוֹתֵן מַעֲשֵׂרוֹת שְׁלָחַן לַכֹּהֲנִים, שְׂמָא בְּכוֹרִים הֵם וְאַסּוּרִין לְזָרִים. וְאֵינוֹ מֵבִיא אוֹתָן בַּעֲצָמוֹ, אֶלָּא מְשַׁלַּח אוֹתָן בְּיַד שְׁלִיחַ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַעֲכַב אוֹתָן הַקְּרִיאָה מִלְּאֹכְלָן: שְׂכַל שְׂאִינוֹ רָאוּי לַקְּרִיאָה מִפְּנֵי הַסִּפְק, הַקְּרִיאָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ.

ד. הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו, וּמָכַר אֶת שְׂדֵהוּ מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא: שְׂאִינוֹ יָכוֹל לֵאמֹר "אֲשֶׁר-נִתְּתָה לִי, ה'" (דברים כו, י), שֶׁהָרִי אֵין לוֹ. וְהַלּוֹקֵחַ אֵינוֹ חַיֵּב לַהֲפָרִישׁ בְּכוֹרִים אֲחֵרִים מֵאוֹתוֹ הַמִּין, שֶׁכֹּכֵר הַפְּרִישׁ מִמֶּנּוּ מוֹכֵר; וְאִם הַפְּרִישׁ, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא. אֲבָל מִמִּין אֲחֵר, מִפְּרִישׁ וּמֵבִיא וְקוֹרָא.

ה. הַמוֹכֵר אֶת שְׂדֵהוּ לַפְּרוֹת הַלּוֹקֵחַ מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא, שֶׁקִּנְיָן הַפְּרוֹת אֵינוֹ כְּקִנְיָן הַגּוֹף. אֲבָל מֵבִיא אָדָם מִנְּכָסֵי אִשְׁתּוֹ בְּכוֹרִים, וְקוֹרָא אֵף עַל פִּי שְׂאִין לוֹ גּוֹף הַקֶּרֶקַע, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן "אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ" (דברים כו, יא): אֵף עַל פִּי שְׂמִתָּה אִשְׁתּוֹ אַחֵר שֶׁהַפְּרִישׁ, וְהוּא בְּדֶרֶךְ מֵבִיא וְקוֹרָא.

ו. הַמוֹכֵר שְׂדֵהוּ אוֹ שְׂמָכַר אֵילָנוֹת וְקֶרֶקַעַן, בְּזִמָּן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג הָרִי זֶה מֵבִיא וְקוֹרָא בְּיוֹבֵל רִאשׁוֹן בְּלֶכֶד, שֶׁעֲדִין לֹא סָמְכָה דַּעְתּוֹ שֶׁלְמוֹכֵר שֶׁתַּחֲזֹר לוֹ הַקֶּרֶקַע; אֲבָל אִם חָזַר וּמָכְרָה בְּיוֹבֵל שְׁנִי, הָרִי זֶה מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא שֶׁכֹּכֵר סָמְכָה דַּעְתּוֹ שְׂאִין לוֹ אֶלָּא הַפְּרוֹת, וְקִנְיָן פְּרוֹת אֵינוֹ כְּקִנְיָן הַגּוֹף.

ז. הַפְּרִישׁ בְּכוֹרִים וְחִלָּה, וְהָרִי הוּא מְסַכֵּן זֶה שֶׁרָאוּי לִירְשׁוֹ מֵבִיא, וְאֵינוֹ קוֹרָא. הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו, וְשִׁלַּחַן בְּיַד אַחֵר, וּמֵת הַשְּׁלִיחַ בְּדֶרֶךְ אֵף עַל פִּי שֶׁחָזַר הוּא וְהִבִּיאָן, אֵינוֹ קוֹרָא: שֶׁנֶּאֱמַר "וְלִקְחָתָּ . . . וּבָאתָ" (דברים כו, ב-ג), עַד שֶׁתַּחֲזִיהַ לְקִיחָהּ וְהִבָּאה כְּאַחַד.

ח. הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו, וְאָבְדוֹ קֵדָם שֶׁיִּגִיעַ לְהַר הַבֵּית, וְהַפְּרִישׁ אֲחֵרִים תַּחֲתֵיהֶם מֵבִיא הַשְּׁנִיִּים, וְאֵינוֹ קוֹרָא: לְפִי שְׂאִינוֹ יָכוֹל לֵאמֹר "אֶת-רֵאשִׁית כָּל-פְּרִי הָאֲדָמָה" (ראה דברים כו, ב; דברים כו, י), לְפִי שְׂאִינָן רֵאשִׁית. וְאֵלוֹ הַשְּׁנִיִּים, אֵין חַיִּבִּים עָלֶיהֶן חֲמֵשׁ בְּבְכוֹרִים. הֵבִיא בְּכוֹרָיו, וְנִטְמְאוּ בַּעֲזָרָה נוֹפֵץ אוֹתָם שָׁם, וְאֵינוֹ קוֹרָא.

ט. הֵבִיא בְּכוֹרָיו מֵאַחַד מִן הַמִּינִים, וְקָרָא, וְחָזַר וְהִבִּיא בְּכוֹרִים מִמִּין אַחֵר אֵינוֹ קוֹרָא עָלֵיהֶן: שֶׁנֶּאֱמַר "הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כו, ג) פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה הוּא מְגִיד, וְאֵינוֹ מְגִיד וְחָזַר וּמְגִיד בַּשָּׁנָה אַחַת.

י. הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו, וַיִּבֶשׁ הַמַּעֲיָן, אוֹ שֶׁנִּקְצַץ הָאֵילָן מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא: לְפִי שֶׁזֶה כְּמִי שְׂאִין לוֹ קֶרֶקַע, שֶׁהָרִי אֲבָדָה. הַמֵּבִיא בְּכוֹרִים מֵאַחַר חַג הַסִּכּוֹת, וְעַד חֲנֻכָּה אֵף עַל פִּי שֶׁהַפְּרִישָׁן קֵדָם הַחֵג, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרָא: שֶׁנֶּאֱמַר "וְשִׂמַּחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב" (דברים כו, יא), וְאֵין קְרִיאָה אֶלָּא בַּשַּׁעַת שֶׁמָּחָה מִחַג הַשְּׁבוּעוֹת וְעַד סוֹף חַג הַסִּכּוֹת. וְשָׂאֵר כָּל הַמֵּבִיאִין חוּץ מֵאֵלוֹ מֵבִיאִין, וְקוֹרְאִין.

יא. הַבְּכוֹרִים, וְהַתְּרוּמוֹת, וְהַחִלָּה, וְהַקֶּרֶן וְהַחֲמֵשׁ, וּמִתְּנוֹת בְּהֶמָּה הֵם נִכְסֵי הַכֹּהֵן; יֵשׁ לוֹ לַקְּנוֹת מֵהֶן עֲבָדִים וְקֶרֶקַעוֹת וּבְהֶמָּה טְמֵאָה, וּבַעַל חוֹב נוֹטֵלָן בְּחוּבוֹ, וְהָאִשָּׁה בְּכִתְבָתָּהּ,

וְקוֹנָה בָּהֶן סֵפֶר תּוֹרָה: אֵף עַל פִּי שֶׁהַבְּכוֹרִים וְהַתְּרוּמוֹת, אֲסוּרִין לְהֵאכֹל לְזָרִים.

יב. אֵף עַל פִּי שֶׁהַבְּכוֹרִים עוֹלִין בְּאַחַד וּמֵאָה, כְּתוּמָה אִם נִתְעַרְבוּ בַּחֲלִין בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹסְרִין בְּכָל שָׁהֵן בְּמִינָם כִּמְעַשְׂרֵי שְׁנֵי: שֶׁהוּא מְקוֹם אֲכִילָתָן, עָשׂוֹ אוֹתָן כְּדָבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהַבְּכוֹרִים אֲסוּרִין לְזָרִים, אֵף בִּירוּשָׁלַיִם הָרִי הֵן אוֹסְרִין בְּכָל שָׁהֵן. אֲפֹלוּ זָרַע הַבְּכוֹרִים, אַחֵר שֶׁנִּכְנָסוּ לִירוּשָׁלַיִם הָרִי הַגְּדוּלִין אֲסוּרִין; וְאוֹסְרִין בְּכָל שָׁהֵן, אִם נִתְעַרְבוּ בִּירוּשָׁלַיִם. אֲבָל הַזֹּרַע בְּכוֹרִים, קֹדֶם שֶׁיִּכְנָסוּ לִירוּשָׁלַיִם הַגְּדוּלִין חֲלִין.

יג. כִּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבְּכוֹרִים: כָּל הָעִירוֹת שֶׁבַמַּעֲמָד, מִתְּכַנְסוֹת לְעִירוֹ שֶׁלְמַעֲמָד, כְּדִי שֶׁלֹא יַעֲלוּ יְחִידִים, שֶׁנֶּאֱמַר "בָּרֶב-עִם הַדֶּרֶת-מֶלֶךְ" (משלי יד, כח). וּבָאִים וְלֹנִים בְּרַחוּבָה שְׁלֵעִיר, וְלֹא יִכְנָסוּ לְבֵתִים מִפְּנֵי אֱהֵל הַטְּמֵאָה; וּבִשְׁחַר הַמִּמְנָה אוֹמֵר, "קוֹמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן, אֶל-ה' אֱלֹהֵינוּ" (ירמיהו לא, ה).

יד. וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וְקָרְנָיו מַצְפוֹת זָהָב; וְעֵטְרָה שְׁלֹזִית בְּרֹאשׁוֹ, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַבְּכוֹרִים מְשַׁבְּעַת הַמִּינִין. וְהַחֲלִיל מִכָּה לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁהֵם מַגִּיעִין קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. וְהֵם הוֹלְכִין בְּכָל הַדֶּרֶךְ, וְקוֹרְאִין "שְׁמַחְתִּי, בְּאֵמָרִים לִי בֵּית ה' גִּלְךָ" (תהילים קכב, א); וְלֹא הָיוּ מְהֻלְכִין כָּל הַיּוֹם, אֲלֹא שְׁתֵּי יָדוֹת בִּלְבָד.

טו. הִגִּיעוּ קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לִפְנֵיהֶם שְׁלוּחִין לְהוֹדִיעַ לְאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. וְעָטְרוּ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם, וּפָרְכְּסוּ אוֹתָן; וְאִם הָיָה לָהֶם לַח וְיֵבֶשׁ, מֵרָאִין אֶת הַלַּח מִלְמַעְלָה. וְהַפָּחוֹת וְהַסִּגְנִים וְהַגְּזָבִּירִים, יוֹצְאִין לְקִרְיַת מִירוּשָׁלַיִם לְפִי הַבָּאִים הֵם יוֹצְאִין: אִם בָּאוּ אֲנָשִׁים הֶרְבֵּה, יוֹצְאִין לְקִרְיַת רַבִּים; וְאִם מְעַט, מְעַט. וְכִשְׁיִכְנָסוּ כָּלֵן בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם, יִתְחִילוּ לִקְרוֹת "עֲמֻדוֹת, הָיוּ רִגְלֵינוּ בְּשַׁעְרֶיךָ, יְרוּשָׁלַם" (תהילים קכב, ב).

טז. כָּל בְּעָלֵי אֲמָנוּת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, עוֹמְדִין לִפְנֵיהֶן וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָן, אַחֲנֵנוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹם פְּלוּנִי, בָּאתֶם בְּשָׁלוֹם; וְהֵם מְהֻלְכִין בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, וְהַחֲלִיל מִכָּה לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁהֵם מַגִּיעִין לְהַר הַבַּיִת.

יז. הִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, נָטַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד סֵלוֹ עַל כֶּתְפוֹ וְאוֹמְרִין "הִלְלוּ-יָהּ: הִלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ . . ." (תהילים קנא, א) עַד "כָּל הַנִּשְׁמָה, תְּהַלֵּל יָהּ: הִלְלוּ-יָהּ" (תהילים קנא, ב); וְהֵם מְהֻלְכִין בְּהַר הַבַּיִת, וְקוֹרְאִין עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְעֶזְרָה. הִגִּיעוּ לְעֶזְרָה, דִּבְרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר "אֲרוֹמְמֶךָ ה', כִּי דָלִיתָנִי . . ." (תהילים לב, ב).

הַלְבוּת בְּכוֹרִים פֶּרֶק ה'

א. מִצּוֹת עָשָׂה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִן הָעִיסָה לְכוֹהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר "יִרְאֵשִׁית, עֲרִסְתֶּכֶם חֲלָה, תָּרִימוּ תְרוּמָה" (במדבר טו, כ). וְרִאשִׁית זו, אֵין לָהּ שְׁעוֹר מִן הַתּוֹרָה אֲפֹלוּ הַפְרִישׁ כְּשַׁעֲוָרָה, פָּטָר אֶת הָעִיסָה; וְהַעוֹשָׂה כָּל עִיסָתוֹ חֲלָה, לֹא עָשָׂה כָּלוּם עַד שִׁישִׁיר מִקְצָת.

ב. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים שֶׁמִּפְרִישִׁין אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מִן הָעִיסָה, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ כְּדִי מִתְּנָה לְכוֹהֵן שֶׁנֶּאֱמַר "תֶּתֶן-לוֹ" (דברים יח, ד), תֵּן לוֹ דָּבָר הָרָאוּי לְתֵנוּ מִתְּנָה. וְהַנְּחָתוֹם הַעוֹשָׂה

למכר בשוק, מפריש אחד מארבעים ושמונה לפי שעיסתו מרבה, יש בשעור זה כדי מתנה.

ג. העושה עיסה למשתה בנו אף על פי שהיא מרבה מפריש אחד מעשרים וארבעה, שלא לחלק בעיסת בעל הבית. והנחתום שעשה עיסה קטנה מפריש אחד משמונה וארבעים, שלא לחלק בעיסת הנחתום.

ד. נטמאת העיסה, בשוגג או באנס מפריש אחד מארבעים ושמונה; ואם טמאה בזדון מפריש אחד מעשרים וארבעה, כדי שלא יהיה חוטא נשכר. וחלה טמאה לכוהן להסקה, כתרומה טמאה.

ה. אין חיבין בחלה מן התורה אלא בארץ בלבד, שנאמר "באכלכם מלחם הארץ" (במדבר טו, יט); ובזמן שכל ישראל שם, שנאמר "בבאכם" (במדבר טו, יח) ביאת כלכם, ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה, אפלו בימי עזרא, בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם, כמו שבארנו בתרומה.

ו. פרות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חיבין בחלה; ופרות הארץ שיצאו לחוצה לארץ, פטורין: שנאמר "אשר אני מביא אתכם, שמה" (במדבר טו, יח) שמה אתם חיבין, בין על פרות הארץ בין על פרות חוצה לארץ.

ז. מפרישין חלה בחוצה לארץ מדברי סופרים, כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ואין מביאין חלת חוצה לארץ לארץ, כשם שאין מביאין תרומה ובכורים משם; ואם הביא מניח אותה עד ערב הפסח, ותשרף כתרומה.

ח. שלושה דינין לחלה, בשלוש ארצות: כל הארץ שהחזיקו בה עולי בבל עד כזיב מפרישין בה חלה אחת בשעור, והיא נאכלת לכוהנים.

ט. ושאר ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ולא החזיקו בה עולי בבל, שהיא מכזיב ועד אמנה מפרישין בה שתי חלות: האחת נשרפת, והאחת נאכלת. ומפני מה מפרישין בה שתי חלות: מפני שהחלה הראשונה טמאה שהרי לא נתקדשה אותה הארץ בימי עזרא, וקדשה ראשונה בטלה משגלו; והואיל והיא ארץ ישראל מפרישין בה חלה אחד מארבעים ושמונה, ושורפין אותה.

י. ומפרישין חלה שנייה, ונותנין אותה לכוהן לאכלה כדי שלא יאמרו, תרומה טהורה נשרפת: שהרי נשרפה הראשונה, אף על פי שלא נטמאת טמאה ידועה לכל. וזו השנייה, אין לה שעור; אלא כל הרוצה, מפריש מפני שהיא מדבריהם.

יא. וכל הארץ שמאמנה ולחוצ, בין בסוריה בין בשאר הארצות מפרישין שתי חלות: אחת לשרפה, כדי שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה נאכלת; ואחת לאכילה, כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. והואיל וזו וזו מדבריהם, מוטב לרבות בנאכלת; לפיכך שלשרפה, אין לה שעור אלא כל שהוא, ושלאכילה, אחד מארבעים ושמונה. וזו שלאכילה, מתרת לזבים ולזבות; ואין צריך לומר לשאר טמאים.

יב. בזמן הזה שאין שם עיסה טהורה, מפני טמאת המת מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל, אחד מארבעים ושמונה,

וְשׁוֹרְפִין אוֹתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא טְמֵאָה; וַיֵּשׁ לָהּ שֵׁם עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה. וּמִפְּזִיב עַד אֲמָנָה מִפְּרִישֵׁין שְׁנִיָּה לְכוּהֵן לֹאכִילָהּ, וְאִין לָהּ שְׁעוֹר: כְּשֶׁהָיָה הַדָּבָר מִקֵּדָם.

יג. חֵלֶת חוּצָה לָאָרֶץ אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה, הוּאִיל וְעֵיקָר חִיּוּבָהּ מִדְּבָרֶיהֶם אֵינָה אֲסוּרָה בִּאֲכִילָהּ, אֲלֵא עַל כּוּהֵן שֶׁטְמֵאָה יוֹצֵאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ: וְהֵם בְּעָלֵי קְרָאִין, וְזָבִים, וְזָבוֹת, וְנָדוֹת, וְיוֹלָדוֹת, וּמִצְרַעִין. אֲבָל שְׂאֵר הַטְּמֵאִים בְּמַגַּע הַטְּמֵאוֹת, אֶפְלוּ טְמֵאֵי מֵת מִתְּרִים לֹאכִלָּהּ.

יד. לְפִיכָךְ אִם הָיָה שֵׁם כּוּהֵן קָטָן בְּחוּצָה לָאָרֶץ, בֵּין בְּסוּרֶיהָ בֵּין בְּשְׂאֵר אֲרָצוֹת, וְרָצָה לְהַפְרִישׁ חֵלָה אַחַת מִפְּרִישׁ אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה; וְהִיא נֹאכֶלֶת לְקָטָן שְׁעָדִין לֹא רֹאָה קְרִי, אוֹ לְקָטָנָה שְׁעָדִין לֹא רֹאָת נָדָה. וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ שְׁנִיָּה לֹאֲשׁ.

טו. וְכֵן אִם הָיָה שֵׁם כּוּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבֵל מִשְׁכַּבַּת זָרְעוֹ, אוֹ מִזִּיבָתוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶעְרִיב שְׁמִשׁוֹ, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא טְמֵא מֵת הָרִי זֶה מִתֵּר לֹאכֹל הַחֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ שְׁנִיָּה בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

טז. כָּל הַמִּפְרִישׁ חֵלָה מִבֶּרֶךְ תַּחֲלָה, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוּנוּ לְהַפְרִישׁ חֵלָה, בֵּין בָּאָרֶץ, בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ; כְּשֵׁם שֶׁהוּא מִבֶּרֶךְ עַל הַטְּהוֹרָה, כֵּךְ הוּא מִבֶּרֶךְ עַל הַטְּמֵאָה. לְפִיכָךְ אִין הָאִישׁ הָעֶרֶם מִפְּרִישׁ חֵלָה, שְׂאִינוּ יָכוֹל לְבָרֵךְ; אֲבָל הָאִשָּׁה הָעֶרְמָה שִׁישְׁבָּה וְכָל פָּנֶיהָ טוּחוֹת בְּקֶרֶקַע, מְבָרַכַת וּמִפְרֶשֶׁת חֵלָה.

יז. הַנֶּדָּה וְכִיוּצָא בָּהּ, מְבָרַכַת וּמִפְרֶשֶׁת חֵלֶת חוּצָה לָאָרֶץ שְׂאִינָה מְזַהֶרֶת עַל מַגַּעָהּ, אֲלֵא עַל אֲכִילָתָהּ. וְאִם הָיָה שֵׁם כּוּהֵן קָטָן, אוֹ כּוּהֵן שֶׁטָּבֵל, שֶׁהִיא מִתְּרַת לוֹ לֹאכִילָהּ, כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ הָרִי זֶה מִתֵּר לֹאכִלָּהּ עִם הָזֵר עַל שְׁלֶחֶן אֶחָד: לְפִי שְׂאִינָה מְדַמְעֶת, וְאֶפְלוּ נִתְעַרְבָּה שׁוּוֹה בְּשׁוּוֹה. וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לְכוּהֵן עִם הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּאוֹיֵר אֶרֶץ הָעַמִּים. וְאִין בָּהּ מִשׁוּם כּוּהֵן הַמְּסִיעַ בְּמִתְּנוּתָיו, שֶׁהוּא אֲסוּר. וְאִם רָצָה לֹאכֹל תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֵּךְ יַפְרִישׁ הַחֵלָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ מִתֵּר, שְׂאִין עֵיקְרָהּ אֲלֵא מִדְּבָרֶיהֶם.

יח. הַחֵלָה נִקְרָאת תְּרוּמָה. לְפִיכָךְ אֵינָה נִטְלָת אֲלֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ, כְּתְּרוּמָה; וְאֵינָה נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא, לְכַתְּחֵלָהּ. וְכָל שְׂאֵמָרְנוּ בְּתְרוּמָהּ, לֹא יִתְּרֵם וְאִם תִּרְם אֵינָה תְּרוּמָה כֵּךְ בַּחֲלָהּ. וְכָל שְׂאִינוּ אוֹכֵל תְּרוּמָה, אִינוּ אוֹכֵל חֵלָה; וְכָל הָאוֹכֵל תְּרוּמָה, אוֹכֵל חֵלָה. הַסּוּמָה וְהַשְּׂכּוֹר, מִפְּרִישֵׁין חֵלָה לְכַתְּחֵלָה שְׂאִין בְּעִיסָה רָע וְיִפָּה, כְּדִי שְׂיִכְנוּ וַיַּפְרִישׁוּ מִן הַיִּפָּה.

יט. [ו,א] הַלּוֹקָח מִן הַנְּחֻתוֹם מִפְּרִישׁ מִן הַחֲמָה עַל הַצּוֹנְנֶת וּמִן הַצּוֹנְנֶת עַל הַחֲמָה, אֶפְלוּ מִדְּפוּסִין הֶרְבֵּה.